

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

بررسی تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر عملکرد دبیران مدارس متوسطه دوره دوم (عادی دولتی) شهر مرنند

معصومه احتشام نیا^۱، شاهپور جبریلی^۲

^۱ کارشناس مسئول خدمات آموزشی دانشگاه تبریز Ehteshamniam@yahoo.com

^۲ دانشجوی مدیریت آموزشی واحد مرنند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرنند، ایران SH.Jabraili@yahoo.com

چکیده:

تحقیق حاضر به منظور بررسی تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی (تعلیماتی) بر بهبود عملکرد دبیران مدارس متوسطه شهر مرنند می باشد. این تحقیق از نظر روش توصیفی پیمایشی و از نظر هدف یک تحقیق کاربردی محسوب می شود. جامعه آماری تحقیق کلیه دبیران مدارس (عادی دولتی) دوره متوسطه شهر مرنند می باشند که طبق آمار اخذ شده از معاونت آموزشی دوره متوسطه اداره آموزش و پرورش منطقه مرنند، ۵۵۰ دبیر مرد و زن در ۲۴ مدرسه متوسطه نظری (عادی دولتی) شهر مرنند که ۱۲ مدرسه دخترانه و ۱۲ مدرسه پسرانه می باشد. حجم نمونه تحقیق، براساس جدول مورگان ۲۲۵ دبیر مرد و زن انتخاب گردید. ابزار اندازه گیری پرسشنامه شامل ۲۶ پرسش می باشد که اساتید راهنما و مشاور و چند استاد دیگر صحت و مناسبت سؤالات را تأیید کردند. در این تحقیق به منظور تعیین پایایی^۳ سؤالات از تکنیک آلفای کرونباخ^۴ استفاده گردید. مقدار آلفا ۰/۹۴۶ بدست آمد. چون مقدار بدست آمده از ۰/۷ بیشتر می باشد، بنابراین سؤالات از پایایی لازم برخوردارند. نتایج حاکی از آن بود که نظارت و راهنمایی آموزشی (تعلیماتی) بر بهبود عملکرد دبیران مدارس متوسطه دوره دوم شهر مرنند موثر است. بهبود روش های تدریس معلمان، میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت، تقویت روابط انسانی دبیران، اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان، میزان استفاده از تجهیزات کمک آموزشی و با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی آموزشی بر آنان متفاوت است.

کلید واژه ها: نظارت و راهنمایی آموزشی، عملکرد دبیران، روابط انسانی، روش های تدریس، روشهای ارزشیابی.

3. reliability

4. cronbach s alpha

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

بیان مساله:

از آغاز پیدایش آموزش و پرورش رسمی در جوامع تا به امروز تغییرات و تحولات بسیاری در نظامهای آموزشی روی داده است. وقتی که مردم کشورها در دورههای خاصی آموزش و پرورش را قادر به پاسخگویی به مسائل و مشکلات و نیازهای خود نیافتهاند به اشکال گوناگون نارضایتی خود را بروز داده و توانایی و کارایی مدیران و رهبران آموزش و پرورش را زیر سوال بردهاند. بدیهی است امروز هم به مدیریتهای نامطلوب و غیرموثر که به ازهم گسیختگی آموزش و پرورش منجر می گردد اکتفا نخواهند کرد.

به اعتقاد صاحب نظران سازمانی، یکی از بهترین روشها برای ایجاد و حفظ نظام آموزشی خوب تربیت افراد کارآمد و متخصص به منظور مدیریت ورهبری این نظام است. مدیریت و رهبری آموزش و پرورش در بسط و توسعه هر حرکت، تصمیم یا برنامه مهمی که برای بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی، سیاسی، و فرهنگی هر جامعه طراحی می شود، حائز اهمیت بسیاری است. با توجه به اینکه راه حل های نهایی مسایل و مشکلات آموزش نیز در دست رهبران آموزش است که باید قابلیتها و تواناییهای بالقوه مدیران تا حد امکان رشد و پرورش یابد. در میان گروه مدیران و رهبران آموزش، راهنمایان آموزش از عناصر بسیار مهم به شمار می روند و نقش اساسی و مؤثری در تحقق هدف های آموزشی ایفا می کند.

نظارت و راهنمایی آموزشی از وظایف مهمی است که برای اداره نظام آموزشی خوب ضرورت دارد و هدف اصلی آن اصلاح و بهبود وضع آموزش است. وجود برنامه های نظارت و راهنمایی آموزش و کیفیت تداوم در آن در تحقق هدفهای آموزش نقش تعیین کننده ای دارد. امروزه راهنمایان آموزش به منظور اصلاح وضع آموزش تحت عنوان رهبران آموزشی با معلمان و به کمک آنان کار و فعالیت می کنند و از طریق همکاری حرفه ای سعی در ارتقاء کیفیت عملکرد معلمان و رفع مسایل و مشکلات آنان دارند. اگر چه برنامه های نظارت و راهنمایی آموزشی مختلف متفاوت است وظایف آنان کم و بیش مشابه است (نیکنامی، ۱۳۹۱).

راهنمایان آموزشی در نظامهای آموزشی کشورهای مختلف جهان در موقعیتهای گوناگون و ادوار مختلف با عناوینی از قبیل معلم راهنما، معلم سرپرست، معلم مشاور، معلم استاد، معاون آموزشی منطقه، ناظر یا سرپرست آموزشی، بازرس، بازرس آموزشی، رئیس آموزش و پرورش منطقه، هماهنگ کننده برنامه های آموزشی، مدیر گروه آموزشی، مشاور تخصصی، برنامه ریز امور آموزشی و راهنمای آموزشی نامیده شده اند. اما وظیفه اصلی آنان با هر عنوانی که نامیده شوند و در هر پست و مقامی که خدمت کنند، برقراری ارتباط، کار و همکاری حرفه ای با معلمان و کمک به آنان است تا بهتر رشد و پرورش یابند و بدین وسیله فرآیند تدریس و یادگیری را اصلاح کنند، عملکرد موثرتری داشته باشند و در نهایت نتایج آموزشی مطلوب تری بدست آورند. رشد و پرورش بهتر معلمان به معنای رشد و پرورش بهتر دانش آموزان و نیز موفقیت برنامه های نظارت و راهنمایی آموزشی است که رضایت و حمایت عمومی از مدارس را در پی دارد؛ هدفی که نظارت و راهنمایی آموزشی در نظامهای آموزشی درصدد نیل به آن است.

زمانی نظارت و راهنمایی مفهومی جز بازرسی و تفتیش نداشت و راهنمای تعلیماتی را بازرس یا مفتش می نامیدند. این افراد را معمولاً از بین معلمان یا مدیران با سابقه انتخاب می کردند و وظیفه آنها بازرسی از مدرسه ها و کلاسها به منظور یافتن

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

اشکالها در مدرسه و یا کلاس بود. آنها اشکالهای مشاهده شده را در دفتر بازرسی یادداشت می کردند و به مدرسه ای دیگر می رفتند. از نظر اداره و مقامات بالادست اداری، آن بازرسی که اشکالات بیشتری در کار مدرسه پیدا و گزارش می کرد، بازرس موفقی برشمرده و تشویق می شد. برعکس، آن بازرسی که ایرادهای کمتری از مدرسه و کارکنان آن می گرفت، بازرس کم کاری تلقی می شد و از او می خواستند که در کار خود جدیت بیشتری داشته باشد.

گاه بازرسان را از بین معلمان با سابقه ای انتخاب می کردند که در اداره کلاس چندان موفق نبودند و مدیران مدرسه ها از آنها به دلیل عدم صلاحیت و شایستگی کافی به اداره شکایت کرده بودند و اداره هم که از عملکرد آنها به عنوان معلم یا مدیر رضایت چندانی نداشت، ایشان را به عنوان بازرس به مدرسه ها می فرستاد بدون شک این افراد با ندانم کاریهای خود زیانهای جبران ناپذیری به محیط های آموزشی وارد کردند که اثرهای آن هنوز هم پا برجاست. برخی از بازرسان با رفتارهای خشک و برخوردهای سرد خود چنان ترس و وحشتی در دل مدیران و معلمان ایجاد می کردند که قابل توصیف نیست.

در مدارس ما، متأسفانه، باینکه نظارت و راهنمایی آموزشی از وظایف کلاسیک مدیران آموزشی تلقی می شود، آنان به علل گوناگون برای اجرای این وظیفه تلاشی نکرده و نمی کنند. از یک طرف، مدیران مدارس به ایفای نقش نظارت و راهنمایی آموزشی علاقه ای ندارند و از طرف دیگر، اکثر معلمان، نظارت و راهنمایی به وسیله مدیران را نوعی مداخله یا ایجاد مزاحمت در کار خود تلقی می کنند و اصولاً از این کار بیمناکند، یا تصور می کنند که نیازی به اصلاح کار خود ندارند؛ در نتیجه هیچگاه مدیران و معلمان تصوّر مثبتی از نقش یکدیگر در ذهن نداشته اند تا بتوانند باهدف رفع مسائل و مشکلات آموزشی معلمان ارتباط و همکاری نزدیکی باهم داشته باشند (نیکنامی، ۱۳۹۱).

در این مقاله بدنبال این هستیم که آیا نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود عملکرد دبیران دوره متوسطه در زمینه های؛ بهبود روشهای تدریس، میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت، تقویت روابط انسانی در مدرسه، اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان و ترغیب استفاده از وسایل کمک آموزشی تأثیر دارد یا نه؟ و اگر تأثیر دارد، تأثیر آن به چه میزان می باشد؟ همچنین آیا بین تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود عملکرد دبیران مرد و زن تفاوت وجود دارد یا نه؟

اهداف پژوهش:

هدف اصلی:

هدف اصلی از این پژوهش تعیین تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود عملکرد دبیران مدارس دوره شهرمرد

اهداف فرعی:

۱. تعیین میزان تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود روشهای تدریس دبیران در دوره متوسطه اول شهرمرد
۲. تعیین میزان تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت در دوره متوسطه اول شهرمرد
۳. تعیین میزان تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر تقویت روابط انسانی دبیران در دوره متوسطه اول مدارس شهرمرد
۴. تعیین میزان تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان توسط دبیران در دوره متوسطه اول شهرمرد
۵. تعیین میزان تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر ترغیب استفاده دبیران از وسایل کمک آموزشی در دوره متوسطه اول شهرمرد

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

فرضیه های پژوهش:

فرضیه اصلی:

نظارت و راهنمایی آموزشی باعث بهبود عملکرد دبیران مدارس دوره متوسطه اول شهرمرد می شود.

فرضیه های فرعی:

۱. نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود روشهای تدریس دبیران در دوره مدارس متوسطه اول شهرمرد تأثیر دارد.
۲. نظارت و راهنمایی آموزشی بر تقویت میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت در دوره مدارس متوسطه اول شهرمرد تأثیر دارد.
۳. نظارت و راهنمایی آموزشی در تقویت روابط انسانی دبیران در دوره مدارس متوسطه اول شهرمرد تأثیر دارد.
۴. نظارت و راهنمایی آموزشی بر اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان توسط دبیران در دوره مدارس متوسطه اول شهرمرد تأثیر دارد.
۵. نظارت و راهنمایی آموزشی بر ترغیب استفاده دبیران از وسائل کمک آموزشی در دوره متوسطه اول مدارس شهرمرد تأثیر دارد.

تعاریف مفهومی و عملیاتی اصطلاحات:

نظارت و راهنمایی آموزشی (تعلیماتی): « نظارت و راهنمایی آموزشی عبارت است از ارائه خدمات به معلمان به منظور تدوین برنامه های درسی ، آموزشی و رشد و پیشرفت کارکنان » (اولیوا، ترجمه جواهری، ۱۳۷۹). در این پژوهش ، میزان تأثیرگذاری نظارت و راهنمایی آموزشی (متغیر مستقل) برای بهبود فعالیت های آموزشی، همکاری معلمان با راهنمایان آموزشی و مقبولیت راهنمایان آموزشی از نظر شخصیتی ، تجربه موفق تدریس و داشتن صلاحیت حرفه ای و تخصصی برای انجام وظایف خود ، نمره ای است که از پاسخگویی به سؤالات ۱ تا ۵ پرسشنامه کسب می شود.

عملکرد دبیران: در این پژوهش عملکرد دبیران (متغیر وابسته) را ۵ در بخش تقسیم کرده ایم که در زمینه های ؛ روشهای تدریس دبیران ، میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت ، تقویت روابط انسانی در مدرسه ، اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان توسط دبیران و ترغیب استفاده از وسایل کمک آموزشی توسط دبیران ، که در کل با ۳۵ سؤال سنجیده شده است و میزان عملکرد دبیران ، نمره ای است که از پاسخگویی به سؤالات ۶ تا ۳۵ می باشد.

مبانی نظری مربوط به عملکرد معلمان:

جان دیوئی معتقد است اثربخشی معلم به معنای توانایی وی در جهت بالا بردن تمرکز و هوشیاری دورنی دانش آموزان می باشد. برای سنجش عملکرد ، کارایی و اثر بخشی معلمان فاکتورها و مؤلفه های زیادی را باید مورد سنجش قرار داد که در اینجا به تجزیه و تحلیل و بررسی بخشی از این مؤلفه ها می پردازیم.

الف) بهبود روشهای تدریس (ب) میزان مشارکت در دوره های ضمن خدمت (ج) تقویت روابط انسانی (د) اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی (ه) استفاده دبیران از وسائل کمک آموزشی

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین‌المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

برای پی بردن به میزان عملکرد معلم می توان فعالیت های معلم در این مولفه ها را بدقت زیر نظر گرفت و با سنجش میزان توانمندی معلم در موارد فوق به میزان عملکرد او پی برد .

به عقیده مرحوم دکتر طوسی کیفیت هر نظام آموزشی به کیفیت معلمان آن وابسته است. در حقیقت هیچ کشوری نمی تواند از سطح معلمانش بالاتر رود(نقل از خورشیدی، ۱۳۸۲).

مبانی نظری مربوط به نظارت و راهنمایی آموزشی (تعلیمیاتی) در نظام آموزشی:

در چهارچوب مفهوم جدید نظارت و راهنمایی در آموزش و پرورش تعریف مورد قبول اکثر صاحب نظران چنین است :

نظارت و راهنمایی از دو جزء اساسی نظارت و راهنمایی تشکیل شده است. گرچه در آموزش و پرورش این دو جزء باهم استفاده می شوند و کاملاً به همدیگر مربوط و وابسته اند اما هر کدام معانی و کاربردهای خود را دارند که لازم است قبل از ادامه بحث به آن توجه شود.

بهرنگی به نقل از جان وایلز و جوزف باندی^۱ چنین می نویسد که صاحب نظران تعلیم و تربیت در آثار و نوشته های خود به شش مفهوم عمده در نظارت و راهنمایی تعلیماتی اشاره کرده اند. این مفاهیم اساساً متمرکز بر یکی از موارد زیر است:

(امور اداری- برنامه درسی و تحصیلی - تدریس - روابط انسانی- مدیریت - رهبری)

در نظارت و راهنمایی متمرکز بر امور اداری، منظور اصلی دستیابی به هدف های عمده آموزشی است. در نظارت و راهنمایی متمرکز بر برنامه درسی و تحصیلی، فعالیت های مختلفی چون برنامه نویسی، آماده سازی مطالب و تهیه گزارش به والدین در نظر است. در نظارت و راهنمایی متمرکز بر تدریس، هدف اصلی بهبود برنامه آموزش و تدریس است. در نظارت و راهنمایی متمرکز بر روابط انسانی، به ایجاد ارتباط صحیح، استفاده از منابع مشترک، درک نیازها و احساسات معلمان توجه می شود. در نظارت و راهنمایی متمرکز بر مدیریت ، به اهمیت حفظ و بهبود سازمان و توجه به کارآیی و اثربخشی آن تأکید می شود. و سرانجام، در نظارت و راهنمایی متمرکز بر رهبری، در زمینه یاددهی، چگونه یاد دادن به یاددهندگان و رهبری حرفه ای تأکید می شود(وکیلان، ۱۳۸۹).

راهنمای آموزشی (تعلیمیاتی) باید با ایجاد محیطی پر از محبت ، اعتماد ، همدلی و احترام متقابل در مدرسه و روشن ساختن هدف های آن برای مدیران ، معلمان ، دانش آموزان و اولیای آنها زمینه را برای کسب اطلاعات مفید به منظور نظارت مطلوب ایجاد کند.

ارزیابی و نظارت:

به طور کلی عملیات نظارت در سه شیوه انجام می شود:

نظارت آشکار: مقصود از نظارت آشکار آن است که مدیر(ناظر) مستقیماً وارد عمل شود و بر امور نظارت کند یا نیروی مشخصی را برای نظارت معرفی کند.

نظارت درونی: هدفی که در خودکنترلی یا نظارت درونی دنبال می شود، ایجادحالتی است در وجود فرد که او را به انجام وظایفش متمایل سازد، بدون آن که عاملی خارجی او را تحت کنترل داشته باشد.

1. Wiles, Jon and Joseph Bondi

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین‌المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

نظارت پنهان: نظارت پنهان آن است که افرادی ناشناس عملکرد کارگزاران را تحت نظر گیرند و به مدیر گزارش دهند (نبوی، ۱۳۸۷).

راهنمایی: راهنمایی، هرچند به صورت ساده و ابتدایی، از آغاز تمدن آدمی وجود داشته و با پیچیده شدن زندگی اجتماعی و تحوّل تدریجی جامعه، از وضعیتی سنتی به صنعتی و پیشرفته، ضرورت و اهمیت آن افزایش یافته است. باصنعتی شدن جامعه ها و پیشرفت روز افزون آنها و افزایش چشمگیر حرفه‌ها و شغل‌ها و به دنبال آن دشواری مسأله انتخاب صحیح و مناسب، توجه به امر هدایت و ارشاد و راهنمایی به معنای خاص آن زیاد شد و ضمن ظهور و گسترش مرکزهای بسیار راهنمایی به منظور یاری و کمک به افراد جامعه، صاحب نظران و متخصصان نیز به روشن کردن هدف‌ها، تعریف و ضرورت راهنمایی اقدام کرده و انبوهی از ادبیات راهنمایی در همهء زمینه‌ها به ویژه تعلیم و تربیت به وجود آوردند. به علاوه، تحولات و دگرگونی‌های زیادی که هرروزه اتفاق می‌افتد، ضرورت توجه به راهنمایی را بیشتر می‌کند (وکیلان، ۱۳۸۹).

راهنمایی را به شکل‌های مختلف و از دیدگاه‌های گوناگون ولی با مفاهیم یکسان تعریف کرده‌اند. از جمله تعریف‌های موجود می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. شرتز^۱ و همکارش استون^۲ راهنمایی را تلاش پویایی می‌دانند که فرد را در شناخت خود و محیط یاری می‌دهد (شریعتمداری، ۱۳۵۳).

۲. ترکسل^۳ راهنمایی را جریانی می‌داند که فرد به کمک آن بهتر با توانایی‌ها، رغبت‌ها و محدودیت‌های خود آگاه شده و در زندگی بهتر و مؤثرتر گام برمی‌دارد (شفیع آبادی، ۱۳۶۷).

۳. مک دانیل^۴ راهنمایی را کمکی به فرد برای درک بهتر و به کار بردن آگاهانه فرصت‌هایی که در اختیار دارد یا می‌تواند داشته باشد (وکیلان، ۱۳۸۹).

۴. استوارت^۵ راهنمایی را یاری به فرد در تصمیم‌گیری‌های آگاهانه می‌داند (پاشا شریفی، ۱۳۶۱).

راهنمایی معلمان در انتخاب روش‌های مطلوب آموزشی و استفاده بهینه از امکانات موجود نه تنها تدریس را ساده تر و پربارتر می‌سازد، بلکه شانس دانش‌آموزان را برای یادگیری مؤثر، مفید و همیشگی افزایش می‌دهد (وکیلان، ۱۳۸۹).

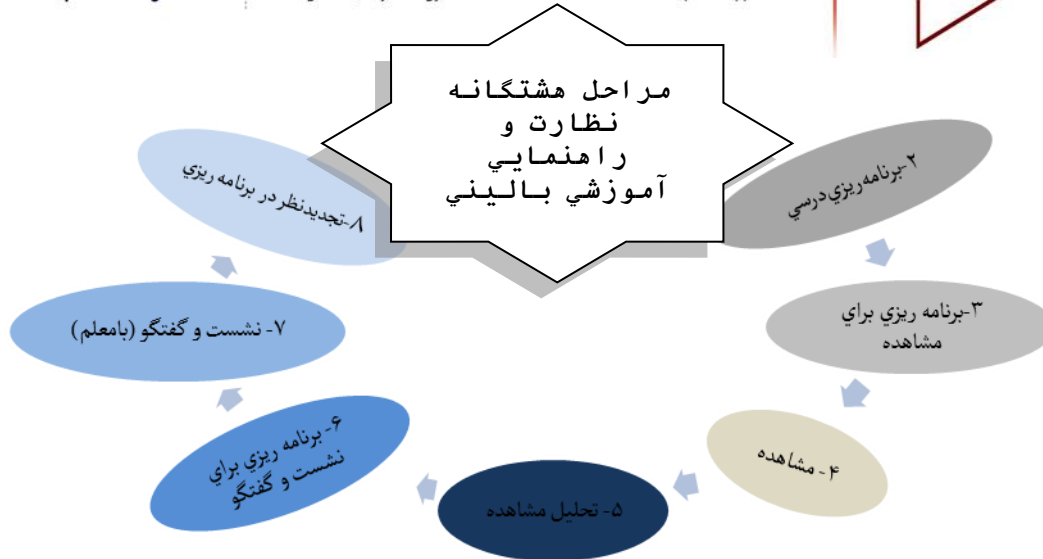
نظارت و راهنمایی آموزشی بالینی^۶ (مشاهده مستقیم رفتار معلمان در کلاس درس)

در حقیقت، نظارت و راهنمایی آموزشی بالینی مطالعه رفتار معلم در کلاس درس با روشی نظام مند و منظم و در جوی همراه با همکاری و احترام متقابل است، و مجموعه‌ای از فعالیت‌هایی است که برای اصلاح فرایند تدریس و یادگیری طراحی شده است. موریس کوگان^۷ (ص ۱۰-۱۲) فرایند نظارت و راهنمایی آموزشی بالینی را شامل هشت مرحله مشخص بدین شرح می‌داند: (همان منبع)

در شکل زیر مراحل هشتگانه نظارت و راهنمایی آموزشی بالینی نشان داده شده است که به سه گروه قبل از مشاهده (پیش مشاهده)، مشاهده و بعد از مشاهده (پس مشاهده^۸) تقسیم گردیده است (هوی و فورسایت، ۱۹۸۶).

شکل (۱-۲) مراحل هشتگانه نظارت و راهنمایی آموزشی بالینی (نیکنامی، ۱۳۹۱)

1. Shertzer
2. Stone
3. Traxler
4. MC Daniel
5. Stewart
6. Clinical supervision
7. Morriss Cogan
8. pre-observation; observation and post-observation

شایان ذکر است زمانی که معلم هدف از نظارت و راهنمایی آموزشی بالینی را درک کند و بین راهنمای آموزشی و معلم اعتماد متقابل وجود داشته باشد، رعایت دقیق اجرای تمام مراحل این فرایند ضرورت ندارد؛ زیرا هر دو، مراحل فرایند نظارت و راهنمایی آموزشی بالینی را کاملاً درک کرده اند.

تحقیقات انجام یافته پیرامون تحقیق:

پیشینه های پژوهش در خارج از ایران:

اشتین هاوس^۱ (نقل از خورشیدی، ع، ۱۳۹۲) در تحقیقی در مورد «مقایسه نظارت و عملکرد تدریس معلمان در نظارت بالینی و غیر بالینی» از ۴۳ مدیر آموزشی و ۱۹۷ معلم به این نتایج رسیده است.

الف) معلمان از عملیات نظارت بالینی راحت بودند.

ب) به اعتقاد معلمان، نظارت بالینی در توسعه توانایی های معلم مفیدتر از نظارت غیر بالینی است.

ج) معلمان معتقد بودند که در شروع کار آموزشی هر معلم، دوره ای برای آشنایی آنان با نظارت بالینی برگزار شود که طی آن ناظر، معلم را راهنمایی کند. اما در مورد شاغلین به خدمت، بیشتر تاکید بر نظارت همتا شده است (ملکی، ۱۳۸۹).

تحقیقاتی تحت عنوان «بررسی وضعیت جاری و عملکرد نظارت آموزشی مدرسه محور» در دبیرستان های منطقه گاسنیک^۲ و پنگ تانگ^۳ تایوان انجام گرفته است. داده ها از بیست هزار نفر از رؤسا و مدیران دبیرستانها رؤسای گروههای درسی، معلمان و معلمان سرخانه در شهر فوق جمع آوری گردیده و پس از تجزیه و تحلیل نتایج زیر بدست آمده است.

الف) اکثریت معلمان مدارس متوسطه تایوان نسبت به نظارت آموزشی مدرسه محور دید مثبتی دارند.

ب) رابط معنی داری بین سن، سنوات خدمت، جنسیت و نظارت آموزشی مدرسه محور وجود دارد و عملکرد کارکنان آموزشی مرد از عملکرد کارکنان آموزشی زن مطلوب تر است.

ج) نظارت مدرسه محور در بین معلمان مجرب تر پذیرش بهتری دارد.

د) مدیران و معلمان از نظارت مدرسه محور ابراز رضایت کرده اند.

2. Steinhaus
3. Gassnick
4. Pang tang

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

ه) کارکنان آموزشی دبیرستان های کوچک و تازه تاسیس نسبت به کارکنان دبیرستانهای بزرگ تر ، توجه بیشتری بر نظارت مناطق شهری ، توجه و تاکید بیشتری بر نظارت مدرسه محور داشتند .
ز) ناظرانی که دارای تحصیلات بالاتر و صلاحیتهای علمی بیشتری هستند در بین مدیران و معلمان از پذیرش بهتری برخوردار بودند (حسن پور ، ۱۳۸۵).

مقاله‌ای با عنوان « نحوه برخورد سیستم راهنمایی آموزشی در آلمان »^۱ به وسیله آقایان ملانی اِهرن^۲ از دانشگاه تونت و فرانس لیو از دانشگاه یوترخت^۳ تهیه شد که نتیجه این پژوهش و پیشنهاد نویسندگان عبارت است از اینکه فعالیتهای راهنمایان آموزشی باید به گونه ای باشد که موجب بهبود کیفیت جریان آموزش و یادگیری شود (بهارستان، ۱۳۸۶).
کیمبل وایز در یک بررسی از ۲۵۰۰ نفر از معلمان متوجه شد که تنها حدود ۱/۵ درصد از معلمان ناظر خود را به عنوان منبعی از نظرات جدید تصور می کنند و موریس کوغان^۴ بر اساس بررسیهای خود نتیجه می گیرد که براساس روانشناختی نظارت تقریباً به طرز غیرقابل اجتنابی به عنوان یک خطر و تهدیدی جدی برای معلم جلوه می کند و وضعیت حرفه‌ای معلم را به خطر می انداخته است (حسن پور، ۱۳۸۵).

آرتور بلامبرگ^۵ در بررسیها به این نتیجه رسیده که : معلمان به نظارت به عنوان بخشی از سیستم موجود می نگرند، لیکن بخشی که هیچ نقش مهمی در زندگی حرفه ای آنان ندارد. در واقع تقریباً به شیوه و رسم متداول سازمانی می ماند که مناسبت خود را از دست داده باشد (وایلز و باندی ، ۱۳۸۲).

پیشینه های پژوهش در ایران:

پژوهشی با عنوان « بررسی تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود عملکرد دبیران مدارس راهنمایی (عادی دولتی) شهر مرند درسال تحصیلی ۹۱-۹۲ » توسط علی رنجبرهوجقان انجام شد. نتایج آن حاکی از آن است که بهبود روش های تدریس معلمان ، میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت ، تقویت روابط انسانی دبیران، اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان ، میزان استفاده از تجهیزات کمک آموزشی و با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی آموزشی بر آنان متفاوت است و میزان تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود عملکرد دبیران از دیدگاه دبیران زن بیشتر است.
پژوهشی با عنوان « نقش نظارت و راهنمایی مستمر در عملکرد مدارس (معلمان) هشترود در استان آذربایجان شرقی در سال تحصیلی ۹۸-۹۹ » به وسیله خدیوی و جوادی انجام شد. نتایج بدست آمده از این پژوهش:

۱- روشهای تدریس معلمان با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی مستمر بر آنان متفاوت است.

۲- در صد قبولی با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی مستمر بر آنان متفاوت است .

۳- روشهای ارزشیابی دانش آموزان، توسط معلمان با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی مستمر بر آنان متفاوت است.

۴- میزان بکار گیری تجهیزات کمک آموزشی توسط معلمان با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی مستمر بر آنان متفاوت است .

2. On the impact of the dutch educational supervision act.

3. Mellani Ehren

4. Melanie C.M Ehren (university of Twente)and Frans L. Leeue (university of Utrecht and Ministry of Justice.)

5. Cogan , Morris

6. Arthur Blambrg

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

۵- میزان علاقمندی معلمان به افزایش دانش و مهارت‌های شغلی با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی مستمر بر آنان متفاوت است.

در تحقیق مشابهی حسن پور به این نتیجه رسیده که: ۱- بین سبک نظارت و استفاده معلمان از شیوه های فعال تدریس رابطه معنی داری وجود دارد. ۲- بین سبک نظارتی راهنما معلمان و درصد قبولی معلمان تحت نظر آنان رابطه معنی داری وجود دارد. ۳- بین سبک نظارت آشنایی معلمان با شیوه های صحیح ارزشیابی رابطه وجود دارد. ۴- بین سبک نظارت و استفاده معلمان از وسایل کمک آموزشی رابطه معنی داری وجود دارد. ۵- بین سبک نظارت و علاقمندی معلمان به افزایش اطلاعات شغلی خود رابطه معنی داری وجود دارد. (حسن پور، ۱۳۹۵)

عباسی در تحقیقی با عنوان تاثیر نظارت و راهنمایی تعلیماتی بر پیشرفت تحصیلی در دروس علوم اجتماعی مدارس راهنمایی شهر داران در سال ۱۳۷۷ نتیجه می گیرد که ارتقاء کیفیت و بازده بیشتر معلم زمانی مقدور است که راهنمای آموزشی به گونه ای خود را پیش معلم مطرح و به شیوه ای عمل نماید که معلم ضمن داشتن اطلاعات تخصصی و مهارت حرفه ای به شغل خود علاقمند و از اعمال نظارت و راهنمایی تعلیماتی استقبال کند (عباسی، ۱۳۷۷).

نیکنامی در یک کار تحقیقاتی نتیجه می گیرد که نظارت و راهنمایی آموزشی در مدرسه اهمیت بسیاری دارد؛ زیرا برای حل و فصل مشکلات آموزشی کنونی معلمان بسیار ضروری است و معلمان به کمک آن قادر خواهند بود روشهای جدید و موثری ابداع کنند که شرایط یادگیری را برای دانش آموزان تسهیل کند (نیکنامی، ۱۳۹۲).

حیدری هراتمه در یک کار تحقیقاتی با عنوان بررسی عملکرد راهنمایان تعلیماتی مدارس راهنمایی شهرستان فلاورجان در سال ۷۵-۷۴ به این نتیجه می رسد که: بازدید و نظارت از کلاس موجب این احساس می شود که معلم کار و فعالیت خود را پوشیده از نظر دیگران نمی داند. رعایت اصول انضباطی در چهارچوب مقررات رسمی معلمان و دانش آموزان را قانونمند و مقید به ضوابط بار می آورد و این خود موجب استفاده از فرصت های آموزشی مطلوب می شود (حیدری هراتمه، ۱۳۷۵).

خدیبی در سال ۱۳۸۷ در زمینه نظارت و روشهای نظارتی تحقیقاتی انجام داد که این تحقیقات در درجه اول منجر به ارائه مدلی برای نظارت حمایتی شد که متشکل از: شش بخش فلسفه و اهداف، مبانی نظری، چارچوب ادراکی، مراحل اجراء، نظام ارزشیابی و باز خورد است. این مدل با توجه به پاسخ گروههای نمونه با نمره ۹/۸ از ۱۰ و با توافق بالای ۰/۸۸ و با ضریب پایایی ۰/۹۳ تأیید گردید. در کل می توان گفت که مدل نظارتی حمایتی، مدلی است، جامع نگر و کل گرا که عیوب سایر مدلها را تحت پوشش قرار داده است و بجای دستور، جنبه حمایتی داشته و مردم سالاری و دانش آموز محوری را بعنوان اساس زندگی آموزشی مدرسه مورد توجه قرار می دهد و به صورت سیستمی و فرآیند مستمر عمل می نماید و نسبت به سایر مدلها دیگر از انسجام بیشتری برخوردار است (خدیبی، ۱۳۸۷).

جلیل بهارستان در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش راهنمایان آموزشی از دیدگاه مدیران و معلمان مدارس ابتدایی شهر یزد در سال ۱۳۸۶-۱۳۸۵» پس از مطالعه و تجزیه و تحلیل داده ها مشخص شد که نقش انسانی-اجتماعی و نقش آموزشی-حرفه ای راهنمایان آموزشی نقش غالب نیست؛ درحالی که برخلاف انتظار نقش اداری-سازمانی راهنمایان آموزشی نقش غالب محسوب می شود. از نظر صلاحیت علمی نیز راهنمایان آموزشی از شایستگی لازم برخوردار نیستند و بین اظهار نظرهای گروه های مطالعه شده تفاوت معنا داری وجود ندارد (بهارستان، ۱۳۸۶).

فرّخی در تحقیقی به «بررسی نظر معلمان ابتدائی شهرستان نیشابور نسبت به شیوه نظارت کلینیکی و اثر بخشی نظارت کلینیکی راهنمایان تعلیماتی و مقایسه آن با وضع مطلوب» پرداخته است. براساس تحقیقات ایشان از دیدگاه معلمان گروه نمونه، راهنمایان تعلیماتی از شیوه نظارت کلینیکی مستقیم استفاده بیشتری می نمایند و آن را اثر بخش کمتری می دانند.

در حالی که در مقایسه با وضعیت مطلوب (شیوه نظارت کلینیکی غیر مستقیم) از اثر بخش کمتری برخوردار است . همچنین راهنمایان تعلیماتی که سابقه بیشتری دارند ، اثر بخش تر عمل می نمایند (خدیوی ۱۳۹۹).

پژوهشی با عنوان «بررسی عملکرد راهنمایان تعلیماتی ازدیدگاه معلمین و معلمان راهنما در استان ایلام در سال تحصیلی ۱۳۷۵-۷۶» به وسیله آقای پرویز نیک سرشت و تحت نظارت آقای دکتر غلامرضا احمدی انجام شد. خلاصه نتیجه این پژوهش عبارت است از اینکه فعالیت معلمان راهنما در بعد آموزشی متوسط است و در بعد پرورشی و بعد روابط انسانی و همکاری بین معلمان بسیار خوب است و در مورد راهنمایی استفاده و کاربرد وسایل کمک آموزشی از طرف معلمان نیز متوسط است (بهارستان، ۱۳۸۶).

تحقیق دیگری با عنوان « بررسی رابطه فلسفه تربیت معلمان راهنما با عملکرد آنان در شهر مشهد در سال تحصیلی (۷۶-۱۳۷۵) » به وسیله خانم مهری اعزازی انجام گرفت. نتیجه این پژوهش این است که هر چه قدر معلمان راهنما از فلسفه ماهیت گرایی به سوی فلسفه وجودگرایی میل کنند، عملکرد آنان بهبود پیدا می کند (بهارستان، ۱۳۸۶).

شعبانی نژاد خاص در تحقیقی با عنوان « بررسی عوامل مؤثر بر میزان اعمال وظایف نظارت و راهنمایی آموزش مدیران مدارس ابتدائی منطقه قزوین» به این نتیجه رسیده است که سابقه مدیریتی و اعمال شیوه صحیح نظارتی با همدیگر رابطه دارند و هر اندازه که سابقه مدیریتی بیشتر باشد شیوه نظارتی مطلوب تر است . همچنین او معتقد است ، آموزشهای ضمن خدمت مدیریت بر اعمال نظارت راهنمایی آموزشی تاثیر مثبت دارد (شعبانی نژاد خاص، ۱۳۷۴).

روش تحقیق :

تجقیق حاضر از نظر روش توصیفی پیمایشی و از نظر هدف یک تحقیق کاربردی محسوب می شود. جامعه آماری تحقیق کلیه دبیران مدارس (عادی دولتی) دوره متوسطه شهرمرد می باشند که طبق آمار اخذ شده از معاونت آموزشی دوره متوسطه اداره آموزش و پرورش منطقه مرد، ۵۵۰ دبیر مرد و زن در ۲۴ مدرسه متوسطه نظری (عادی دولتی) شهرمرد که ۱۲ مدرسه دخترانه و ۱۲ مدرسه پسرانه می باشد. حجم نمونه تحقیق، براساس جدول مورگان ۲۲۵ دبیر مرد و زن انتخاب گردید . ابزار اندازه گیری پرسشنامه شامل ۲۶ پرسش می باشد که اساتید راهنما و مشاور و چند استاد دیگر صحت و مناسبت سؤالات را تأیید کردند . در این تحقیق به منظور تعیین پایایی^۱ سؤالات از تکنیک آلفای کرونباخ^۲ استفاده گردید. مقدار آلفا ۰/۹۴۶ بدست آمد . چون مقدار بدست آمده از ۰/۷ بیشتر می باشد ، بنابراین سؤالات از پایایی لازم برخوردارند.

یافته های توصیفی

میانگین میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان از دیدگاه دبیران ۱۵/۲ است که نشانگر آن است میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان از دیدگاه دبیران در سطح زیاد می باشد.

میانگین میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در تقویت روابط انسانی از دیدگاه دبیران ۱۸/۹۷ است که نشانگر آن است میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در تقویت روابط انسانی از دیدگاه دبیران در سطح زیاد می باشد

میانگین میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در ترغیب استفاده دبیران از وسائل کمک ۱۴/۶ است که نشانگر آن است میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در ترغیب استفاده دبیران از وسائل کمک آموزشی در سطح زیاد می باشد.

3. reliability

4. cronbach s alpha

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین‌المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

میانگین میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش‌آموزان از دیدگاه دبیران ۱۵/۲ است که نشانگر آن است میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش‌آموزان از دیدگاه دبیران در سطح زیاد می باشد.

میانگین میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت ۱۵/۲۱ است که نشانگر آن است میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت در سطح زیاد می باشد . میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در عملکرد دبیران از دیدگاه دبیران ۷۹/۲۸ است که نشانگر آن است میزان تاثیر در نظارت و راهنمایی آموزشی در عملکرد دبیران از دیدگاه دبیران در بین سطوح متوسط و زیاد می باشد

یافته‌ها تحلیلی و بحث و تفسیر

فرضیه اصلی پژوهش: نظارت و راهنمایی آموزشی در بهبود عملکرد دبیران دوره ی دوم متوسطه شهرمرد موثر است. برابر نتایج آزمون تی تک نمونه ای از دیدگاه دبیران میزان تاثیر نظارت راهنمایی آموزشی در بهبود عملکرد دبیران بالاتر از حد متوسط موثر است. چون سطح معنی داری ($P = /000$) آزمون کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد و نتیجه اینکه نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود عملکرد دبیران دوره دوم متوسطه شهرمرد موثر بوده و می توان با نظارت و راهنمایی مستمر و تخصصی عملکرد دبیران را بیش از وضعیت موجود بهبود و ارتقا بخشید. این بخش از نتایج با نتایج پژوهش‌های حسن پور (۱۳۸۵) ، خدیوی (۱۳۸۹) و رنجبر (۱۳۹۲) انطباق دارد.

فرضیه فرعی ۱ : نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود روشهای تدریس دبیران دوره ی دوم متوسطه شهرمرد موثر است. برابر نتایج آزمون تی تک نمونه ای از دیدگاه دبیران میزان تاثیر نظارت راهنمایی آموزشی بر بهبود روشهای تدریس دبیران بالاتر از حد متوسط موثر است. چون سطح معنی داری ($P = /000$) آزمون کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد . نتیجه اینکه نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود روشهای تدریس دبیران دوره ی دوم متوسطه شهر مرد موثر بوده و با نظارت و راهنمایی مستمر و با استفاده از ناظران و راهنمایان آموزشی متخصص روشهای تدریس دبیران را بیش از این می توان بهبود و ارتقا بخشید. نتیجه این بخش با نتایج پژوهش‌های رنجبر (۱۳۹۲) ، خدیوی (۱۳۸۹) و حسن پور (۱۳۸۵) همخوانی دارد.

فرضیه فرعی ۲ : نظارت و راهنمایی آموزشی بر تقویت میزان مشارکت دبیران در دوره‌های ضمن خدمت موثر است. برابر نتایج آزمون تی تک نمونه ای از دیدگاه دبیران میزان تاثیر نظارت راهنمایی آموزشی بر تقویت میزان مشارکت دبیران در دوره‌های ضمن خدمت بالاتر از حد متوسط موثر است. چون سطح معنی داری ($P = /000$) آزمون کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد نتیجه اینکه نظارت و راهنمایی آموزشی بر میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت دبیران مدارس دوره راهنمایی شهر مرد موثر بوده و با نظارت و راهنمایی مستمر و با استفاده از ناظران و راهنمایان آموزشی متخصص می توان میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت را بیش از این می توان بهبود بخشید. این بخش از نتایج با نتایج پژوهش‌های رنجبر (۱۳۹۲) ، خدیوی (۱۳۸۹) ، حسن پور (۱۳۸۵) و شعبانی نژاد خاص (۱۳۷۴) مطابقت دارد.

فرضیه فرعی ۳ : نظارت و راهنمایی آموزشی در تقویت روابط انسانی دبیران دوره ی دوم متوسطه شهرمرد موثر است. برابر نتایج آزمون تی تک نمونه ای از دیدگاه دبیران میزان تاثیر نظارت راهنمایی آموزشی در در تقویت روابط انسانی دبیران بالاتر از حد متوسط موثر است. چون سطح معنی داری ($P = /000$) آزمون کوچکتر از ۰/۰۵ می باشد نتیجه اینکه نظارت و راهنمایی آموزشی بر تقویت روابط انسانی دبیران مدارس دوره دوم متوسطه شهر مرد موثر بوده و با نظارت و راهنمایی مستمر

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین‌المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

و با استفاده از ناظران و راهنمایان آموزشی متخصص می‌توان روابط انسانی دبیران را بیش از وضع موجود تقویت نمود. این بخش از نتایج با نتیجه تحقیقات رنجبر (۱۳۹۲) و نیک سرشت (۱۳۷۶) همخوانی و مطابقت دارد.

فرضیه فرعی ۴: نظارت و راهنمایی آموزشی بر اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان توسط دبیران دوره دوم متوسطه شهرمرد موثر است.

برابر نتایج آزمون تی تک نمونه ای از دیدگاه دبیران میزان تاثیر نظارت راهنمایی آموزشی بر اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان بالاتر از حد متوسط موثر است. چون سطح معنی داری ($P = /000$) آزمون کوچکتر از $0/05$ می باشد نتیجه اینکه نظارت و راهنمایی آموزشی بر اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان توسط دبیران مدارس دوره دوم متوسطه شهر مرد موثر بوده و با نظارت و راهنمایی مستمر و با استفاده از ناظران و راهنمایان آموزشی متخصص می‌توان روشهای ارزشیابی دانش آموزان توسط دبیران را بیش از این اصلاح و تقویت نمود. نتیجه این بخش با نتایج پژوهشهای خدیوی (۱۳۸۹)، حسن پور (۱۳۸۵) و رنجبر (۱۳۹۲) همخوانی و همسویی دارد.

فرضیه فرعی ۵: نظارت و راهنمایی آموزشی بر ترغیب استفاده دبیران از وسایل کمک آموزشی در دوره دوم متوسطه شهرمرد موثر است.

برابر نتایج آزمون تی تک نمونه ای از دیدگاه دبیران میزان تاثیر نظارت راهنمایی آموزشی بر ترغیب استفاده دبیران از وسایل کمک آموزشی بالاتر از حد متوسط موثر است. چون سطح معنی داری ($P = /000$) آزمون کوچکتر از $0/05$ می باشد بنابراین نتیجه، نظارت و راهنمایی آموزشی بر استفاده از وسایل کمک آموزشی توسط دبیران مدارس دوره دوم متوسطه شهر مرد موثر بوده و با نظارت و راهنمایی آموزشی مستمر و با استفاده از ناظران و راهنمایان آموزشی متخصص می‌توان ترغیب استفاده از وسایل کمک آموزشی توسط دبیران مدارس را بیش از این بهبود بخشید. لذا نتیجه این بخش با نتایج پژوهشهای خدیوی (۱۳۸۹)، حسن پور (۱۳۸۵)، نیک سرشت (۱۳۷۶) و رنجبر (۱۳۹۲) مطابقت و همخوانی دارد.

جمع بندی

بهبود روش های تدریس معلمان، میزان مشارکت دبیران در دوره های ضمن خدمت، تقویت روابط انسانی دبیران، اصلاح و تقویت روشهای ارزشیابی دانش آموزان، میزان استفاده از تجهیزات کمک آموزشی و با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی آموزشی بر آنان متفاوت است.

نتایج حاکی از آن بود که نظارت و راهنمایی آموزشی (تعلیماتی) بر بهبود عملکرد دبیران مدارس متوسطه دوره دوم شهرمرد تأثیر دارد. این نتیجه با مطالعاتی که در مدارس چین و تایوان انجام گرفته و همچنین با مطالعات رنجبر (۱۳۹۲)، خدیوی (۱۳۸۹)، حسن پور (۱۳۸۵)، نیک سرشت (۱۳۷۶) و شعبانی نژاد خاص (۱۳۷۴)، هم خوانی و همسویی دارد.

همچنین میزان تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود عملکرد دبیران از دیدگاه دبیران زن بیشتر است. خدیوی (۱۳۸۹) در پژوهشی با هدف بررسی نقش نظارت و راهنمایی مستمر در عملکرد مدارس (معلمان) هشتگرد در استان آذربایجان شرقی نشان داد که، روش های تدریس معلمان، درصد قبولی مدارس، میزان استفاده از تجهیزات کمک آموزشی، میزان علاقمندی معلمان و افزایش دانش و مهارت شغلی و روش های ارزشیابی معلمان از دانش آموزان با توجه به میزان اعمال نظارت و راهنمایی مستمر بر آنان متفاوت است. در تحقیق مشابهی (حسن پور، ۱۳۸۵) به این نتیجه رسیده که: ۱- بین سبک نظارت و استفاده معلمان از شیوه های فعال تدریس رابطه معنی داری وجود دارد. ۲- بین سبک نظارتی راهنما معلمان و درصد قبولی معلمان تحت نظر آنان رابطه معنی داری وجود دارد. ۳- بین سبک نظارت آشنایی معلمان با شیوه های

mph.sdcongress.ir

هشتمین همایش بین‌المللی مدیریت، روانشناسی و علوم انسانی با رویکرد توسعه پایدار

8th International Conference on
Management, Psychology & Humanities with sustainable development approach

صحیح ارزشیابی رابطه وجود دارد. ۴- بین سبک نظارت و استفاده معلمان از وسایل کمک آموزشی رابطه معنی داری وجود دارد. ۵- بین سبک نظارت و علاقمندی معلمان به افزایش اطلاعات شغلی خود رابطه معنی داری وجود دارد. جلیل بهارستان (۱۳۸۶) نیز در پژوهشی نتیجه گیری کرده است که: نقش انسانی-اجتماعی و نقش آموزشی-حرفه ای راهنمایان آموزشی نقش غالب نیست؛ درحالی که برخلاف انتظار نقش اداری-سازمانی راهنمایان آموزشی نقش غالب محسوب می شود. از نظر صلاحیت علمی نیز راهنمایان آموزشی از شایستگی لازم برخوردار نیستند. نیک سرشت و احمدی (۱۳۷۶) در پژوهشی به این نتیجه دست یافته‌اند که: فعالیت معلمان راهنما در بعد آموزشی متوسط است و در بعد پرورشی و بعد روابط انسانی و همکاری بین معلمان بسیار خوب است و در مورد راهنمایی استفاده و کاربرد وسایل کمک آموزشی از طرف معلمان نیز متوسط است.

پیشنهادات کاربردی

با توجه به یافته های حاصل از این تحقیق که مبین این است که بین روش‌های تدریس دبیران ، میزان مشارکت دبیران در دوره‌های ضمن خدمت ، تقویت روابط انسانی دبیران ، روشهای ارزشیابی دانش‌آموزان و استفاده از تجهیزات کمک آموزشی می‌باشد، بنابراین لازم که سیستم نظارت و راهنمایی مدارس مورد بازنگری اساسی قرار گرفته و با بکارگیری افراد متخصص و با تحصیلات تکمیلی، نظارت در مدارس احیاء و از روشهای ناکارآمد و سنتی که هم اکنون بصورت بسیار کم رنگی در مدارس استفاده می شود، به طرف نظارت های نوین و حمایتی حرکت کنیم.

با عنایت به اینکه مدیران مدارس اصلی ترین ناظران آموزشی در نظام آموزش و پرورش کشور ما محسوب می شوند، پیشنهاد می گردد در انتخاب مدیران از تحصیل کردگان مدیریت آموزشی استفاده گردد. و در انتخاب مدیران آموزشی از اعمال فشارهای سیاسی ، پارتی بازی و... جداً پرهیز گردد.

پیشنهاد می گردد در ایجاد تحولات بنیادین آموزش و پرورش کشور که در جریان است، بحث نظارت و راهنمایی آموزشی به عنوان بخش جدایی ناپذیر این وزارت گنجانده شده و مورد توجه ویژه قرار گیرد.

با عنایت به اینکه نظارت یک کار دائمی و مستمر است و نظارت های مقطعی نمی توانند اهداف مورد نظر آموزش و پرورش را برآورده سازند، پیشنهاد می گردد فرآیند نظارت و راهنمایی بصورت دائمی و با آموزش های مستمر و ضمن خدمت در مدارس توسعه داده شود.

پیشنهاد می شود به منظور نظارت و راهنمایی بهتر نوعی نیاز سنجی برای اطلاع از نیازهای خاص دبیران به ویژه دبیران دوره راهنمایی صورت پذیرد.

پیشنهاد می گردد، ناظران آموزشی برای اصلاح نظام آموزشی کشور، شناسایی معلمان تنبل، ناکارآمد و معلمانی که دچار فرسودگی شغلی شده اند را به جد در دستور کار خود قرار دهند، تا با جابجایی شغلی آنان، معلمانی پرکار، با وجدان و مصمم در سیستم آموزشی کشور جایگزین شوند.

همانگونه که نتایج پژوهش نشان می دهد نظارت و راهنمایی تعلیماتی بر بهبود عملکرد دبیران دوره راهنمایی شهر مرند مؤثر بوده است. لذا با توجه به نقش نظارت و راهنمایی تعلیماتی و بهبود عملکرد دبیران دوره راهنمایی ، پیشنهاد می گردد مسئولین با تشکیل سمینارها و کلاسهای آموزشی در راستای تقویت آگاهی درباره نظارت و راهنمایی تعلیماتی قدم بردارند.

نتایج نشان می‌دهد نوع و نحوه نظارت و راهنمایی تعلیماتی با وظایف و مسئولیت‌های دبیران مدارس راهنمایی تناسب داشته و توانسته در بهبود مهارت‌های آنان مؤثر واقع شود ولی با این وجود همواره زمینه جهت بهبود و توسعه هرچه بهتر نظارت و راهنمایی فراهم است.

با توجه به نتایج پژوهش می توان با ایجاد نوعی نظام بازخوردی همزمان با اجرای نظارت و راهنمایی در بهبود عملکرد دبیران دوره متوسطه اول قدم برداشت.
با توجه به تاثیر نظارت و راهنمایی آموزشی(تعلیماتی) بر بهبود عملکرد دبیران می توان نحوه و شیوه نظارت و راهنمایی را با توجه به مهارت های مورد نیاز دبیران تغییر داد. در این زمینه کاربردی کردن نوع ارائه خدمات از نیازهای مبرم می باشد.

فهرست منابع:

۱. اچسون ، کیت ، گال ، مردیت دامین (۱۳۸۲) ، نظارت و راهنمایی تعلیماتی ، کاربرد فنون کلینیکی در نظارت و راهنمایی معلمان و آموزش های ضمن خدمت و پیش از خدمت (ترجمه محمد رضا بهرنگی) ، تهران ، انتشارات کمال تربیت .
۲. احمدی، محمدجواد(۱۳۷۶)«بررسی عملکرد راهنما معلمان دوره ابتدایی بر مبنای دستورالعمل شرح وظایف از دید معلمان و مدیران نواحی و مناطق اصفهان»، شورای تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان اصفهان.
۳. افشاری ، حسن. (۱۳۷۶) . مقدمات نظارت و راهنمایی آموزشی . اصفهان : دانشگاه اصفهان
۴. اولیوا ، پ.، ۱۳۷۹. نظارت و رهبری آموزشی در مدارس امروز . ترجمه منوچهر جواهری ، تهران : انتشارات دفتر همکاری علمی بین المللی وزارت آموزش و پرورش.
۵. بهارستان، جلیل، ۱۳۸۶، «بررسی نقش راهنمایان آموزشی از دیدگاه مدیران و دبیران مدارس ابتدایی شهریزد در سال ۱۳۸۶»
۶. بیکر، ترزال (۱۳۸۸) ، نحوه انجام تحقیقات اجتماعی. ترجمه هوشنگ نائبی. نشر نی. تهران.
۷. پاشاشریفی، حسن و سیدمهدی حسینی(۱۳۶۱)، اصول و روشهای راهنمایی و مشاوره، تهران، انتشارات رشد.
۸. پرداختچی ، محمد حسن. (۱۳۶۹). نظارت و راهنمایی تعلیماتی . تهران : دانشگاه شهید بهشتی .
۹. حاتمی، حسین(۱۳۸۶)، مقاله کاربرد نظریه مدیریت علمی در نظارت و راهنمایی آموزشی یا تعلیماتی.
۱۰. حسن پور، ج.، ۱۳۸۵، «بررسی سبک نظارت راهنمایان تعلیماتی و رابطه آن با عملکرد معلمان ابتدایی آ.ش. در سال ۸۵-۸۴»، پایان نامه کارشناسی ارشد. تبریز : دانشگاه آزاد اسلامی.
۱۱. حیدری هراتمه، ح. (۱۳۷۵). بررسی عملکرد راهنمایان تعلیماتی مدارس راهنمایی شهرستان فلاورجان در سال تحصیلی ۷۵ - ۷۴ و ارائه پیشنهاداتی به منظور ارتقاء کیفیت آموزش. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.
۱۲. خدیوی، دکتر اسداله، جوادی، رسول (۱۳۸۹)، مقاله نقش نظارت و راهنمایی مستمر در عملکرد مدارس شهرستان هشتگرد.
۱۳. خدیوی، ا.، ۱۳۸۷، روند تحولات نظارت و رهبری آموزشی در آموزش و پرورش. تبریز : انتشارات شایسته.
۱۴. خورشیدی، عباس. ۱۳۸۲. نظارت و راهنمایی تعلیماتی. تهران ، انتشارات یسپرون.
۱۵. رنجبرهوجقان، علی، ۱۳۹۲ « بررسی تأثیر نظارت و راهنمایی آموزشی بر بهبود عملکرد دبیران مدارس راهنمایی (عادی دولتی) شهر مرند در سال تحصیلی ۹۱-۹۲» پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد واحد مرند.
۱۶. سبجانی جو، ح.، ۱۳۷۷، «بررسی تاثیر عملکرد نظارت و راهنمایی آموزشی مدیران بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در دبیرستانهای روزانه شهرستان شیراز»، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه شیراز.
۱۷. سیف، علی اکبر(۱۳۷۶). روشهای اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی. تهران: نشر روان
۱۸. شریعتمداری، علی(۱۳۵۳)، جامعه و تعلیم و تربیت، اصفهان، چاپخش.

۱۹. شعبانی نژاد خاص، ر (۱۳۷۴). «بررسی عوامل موثر بر میزان اعمال وظایف نظارت و راهنمایی آموزشی مدیران مدارس ابتدایی منطقه قزوین»، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی دانشگاه شهید بهشتی
۲۰. شفیق آبادی، عبدالله (۱۳۶۷)، مقدمات راهنمایی و مشاوره، تهران، دانشگاه پیام نور.
۲۱. صافی، احمد (۱۳۷۹)، سازمان و قوانین آموزش و پرورش ایران، تهران، انتشارات سمت.
۲۲. عباسی، عبدالرضا. (۱۳۷۷). بررسی تأثیر نظارت و راهنمایی تعلیماتی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان پایه دوم راهنمایی شهر داران در دروس علوم اجتماعی. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان
۲۳. عزیزی، نعمت الله، ۱۳۸۶، مقاله‌ای با عنوان «بررسی علل ناموفق بودن برنامه‌های نظارت و راهنمایی آموزشی در مدارس ابتدایی استان کردستان» دانشگاه شهیدچمران اهواز
۲۴. گیج وال، ال. «مبانی علمی هنر تدریس» ترجمه محمود مهرمحمدی (۱۳۷۶). تهران: انتشارات مدرسه.
۲۵. مرتضوی زاده، سیدحشمت الله، ۱۳۸۸، راهنمای تدریس (فنون و مهارت‌ها)، انتشارات عابد.
۲۶. ملکی، ص.، ۱۳۷۹، «بررسی اثر بخشی راهنما معلمان شهری و روستایی مدارس استان آذربایجان شرقی در سال تحصیلی ۷۹-۷۸»
۲۷. مهدویان، اکبر «ارزشیابی عملکرد شایستگی به کار و رفتار مدیران» تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی، ۱۳۶۹.
۲۸. میرکمالی، سیدمحمد، ۱۳۸۶، رهبری و مدیریت آموزشی، تهران نشر یسپرون.
۲۹. نبوی، محمدحسن، ۱۳۸۷، مدیریت اسلامی، قم: مؤسسه بوستان کتاب.
۳۰. نیکنامی، مصطفی، ۱۳۹۸، نظارت و راهنمایی آموزشی، تهران: انتشارات سمت.
۳۱. هاشمی فخر، صدیقه، ۱۳۸۰، «مقایسه نوع و میزان نظارت مدیران زن بر عملکرد دبیران برحسب جنسیت با تأکید بر دیدگاه دبیران» مشهد.
۳۲. وایلز، ج و باندی، ج.، ۱۳۸۲، نظارت و مدیریت، ترجمه محمد رضا بهرنگی. تهران: انتشارات کمال تربیت.
۳۳. وکیلان، منوچهر (۱۳۸۹)، نظارت و راهنمایی تعلیماتی، تهران: دانشگاه پیام نور.

ب: منابع خارجی:

1. Brphy, Jere E. and Carolyn M. Everston ; Student Characteristics and Teaching ; New York: Longman, 1981.
2. Gage, N.L. and David C. Berliner; Educational Psychology; 3rd ed., Boston: Houghton Mifflin, 1984.
3. Glickma, Carl D., Stephen P. Gordon and Jovita M. Ross Gordon; Supervision of Instruction, a Developmental Approach ; 3rd ed., Mass.: Allyn and Bacon, 1995
4. Hoy, Wayne K. and Patrick B. Forsyth ; Effective Supervision: Theory into Practice; Inc., 1967.
5. Lucio, William H. and John D. McNeil, Supervision : A Synthesis of Thought and Action 2nd ed., New York: McGraw-Hill Book Company, 1969
New York: McGraw-Hill Inc., 1986.
6. Sergiovanni, Thomas J. and Robert J. Starrat., Supervision, a Redefinition, 5th ed., Singapore: McGraw-Hill Inc., Educational Series, 1993.
7. Wiles, Jon and Joseph Bondi., Supervision, a Guide to practice., 2nd ed., Columbus, Ohio Charles E. Merrill Publishing Co., A Bell and Howell Co., 1986.

8. Wiles, Kimball; Supervision for Better Schools; 3rd ed., Englewood Cliffs, N.J. Prentice Hall